

десетина години биле вече отворени въ Мизия, Тракия и Македония повече отъ 50 училища, като габровско-то. Захванале да се явяватъ и разни книжки, буквари, учебници и други отборъ книги, а читатели-тѣ отъ година на година се намножавале. Главна-та цѣль на нова-та бжлгарска книжпина била да даде народу знания, да събуди и да развие народно-то му чувство. Същоврѣменно много бжлгарчета отишле въ чуждина да се учтъ въ по-високи училища, а когато се връщале въ Бжлгария, тѣ ставале учители.

Бжлгаре-тѣ захванале да мислтъ и за възобновяване-то на Бжлгарска-та Черкова; тѣ съзнавале, че едно отъ най-необходими-тѣ условия за да се въздигне народа е да си има и свое високо духовенство, което да е излѣзло изъ негова-та срѣда. Споредъ условия-та въ Турско, гдѣто правителство-то не различава подданныци-тѣ си по народностъ, а по вѣроисповѣдание, необходимо нужно било да се повдигне искание за възобновяване-то на Бжлгарска-та Черкова. А това трѣбвало да стане, защото, поради еднаквостъ-та на вѣра-та, турско-то правителство не признавало бжлгарския народъ за особенъ, отдѣленъ народъ отъ грѣцкия, ами го признавало за грѣцки народъ, на който е главатаръ грѣцкый цариградски патриархъ. Въ турска-та държава грѣцкый цариградски патриархъ е духовенъ и народенъ главатаръ на всички-тѣ народи (грѣци, бжлгаре, сѣрбе, арнауте, власи, караманци и нѣкои арабе), които исповѣдватъ источна-та православна вѣра, и това възъ основание на правдини-тѣ, които му сж дадени и подтврждавани съ султански фермане. По тая причина, турско-то правителство не припознава никакви други народни названия, народни черковни общини, освѣнъ грѣцка-та, и всички-тѣ православни народи нарича *румъ миллети* (ромейски, римски, грѣцки народъ). Така и бжлгарский народъ (до учрѣждение то на Бжлгарска-та Екзархия) наричаше *румъ-миллети*, както и сега още съ това название нарича ония бжлгаре, които се намиратъ подъ духовно-то вѣдомство на грѣцка-та цариградска патриархия. А пакъ щомъ черковно-то управление на единъ народъ се намира въ ръце-тѣ на другородно духовенство, — особено каквито сж наредби-тѣ въ Турско, — то, тоя народъ не може и да напръднува въ никое отношение. Чуждо-то духовенство всекога ще припятствува за духовно-то и нравственно-то, па и за